

156-модда. Солиқ аудити натижаларини расмийлаштириш

Солиқ аудити натижаларига кўра солиқ органларининг ушбу текширувни ўтказган ваколатли мансабдор шахслари томонидан солиқ аудити далолатномаси тузилиши керак.

Солиқ аудити далолатномасида куйидагилар кўрсатилади:

1) солиқ аудити далолатномасини тузиш санаси – ушбу текширувни ўтказган шахслар томонидан далолатнома имзоланган сана;

2) текширилаётган шахснинг тўлиқ ва қисқартирилган номи ёки фамилияси, исми, отасининг исми. Юридик шахс унинг алоҳида бўлинмаси жойлашган ерда текширилган тақдирда юридик шахснинг номидан ташқари текширилаётган алоҳида бўлинманинг тўлиқ ва қисқартирилган номи ҳамда унинг жойлашган ери кўрсатилади;

3) ўзлари вакили бўлган солиқ органининг номи кўрсатилган ҳолда солиқ аудитини ўтказган шахсларнинг фамилияси, исми, отасининг исми, уларнинг лавозимлари;

4) солиқ органи раҳбарининг (раҳбари ўринбосарининг) солиқ аудити ўтказиш тўғрисидаги буйруғи санаси ва рақами;

5) солиқ аудити давомида текширилаётган шахс томонидан тақдим этилган ҳужжатлар рўйхати;

6) солиқ аудити ўтказилган давр;

7) солиқ аудити қайси солиққа нисбатан ўтказилган бўлса, ўша солиқнинг номи;

8) солиқ аудити бошланган ва тугаган сана;

9) юридик шахс жойлашган ернинг ёки жисмоний шахс яшаш жойининг манзили;

10) солиқ аудитини амалга ошириш чоғида ўтказилган солиқ назорати тадбирлари тўғрисидаги маълумотлар;

11) солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг тегишли нормасига ҳавола қилган ҳолда солиққа оид ҳуқуқбузарликнинг (у мавжуд бўлган тақдирда) батафсил тавсифи;

12) солиқ аудити натижалари бўйича хулосалар ва таклифлар.

Агар ўтказилган солиқ аудити натижаларига кўра солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилишлари аниқланмаган бўлса, бу ҳақда солиқ аудити далолатномасида қайд этилади.

Солиқ аудити далолатномасига текширув давомида аниқланган солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилишлари фактларини тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинади.

Солиқ аудити далолатномаси шаклини ва уни тузишга доир талабларни Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси белгилайди.

Солиқ аудити далолатномаси камида уч нусхада тузилади.

Солиқ аудити далолатномасининг барча нусхалари солиқ органининг солиқ аудитини ўтказган мансабдор шахслари томонидан имзоланади. Солиқ аудити

далолатномасининг бир нусхаси солиқ тўловчига текширув тугаганидан кейин уч кун ичида топширилади. Солиқ тўловчи далолатноманинг барча нусхаларига уни олган санани кўрсатган ҳолда солиқ аудити далолатномасини олганлигига имзо қўйиши шарт. Солиқ аудити далолатномасининг солиқ органида қолган нусхалари солиқ аудити материалларига қўшиб қўйилади.

Солиқ тўловчининг солиқ аудити далолатномасидаги имзоси унинг солиқ аудити натижаларига розилигини билдирмайди.

Солиқ тўловчи (унинг вакили) солиқ аудити далолатномасини олишдан бош тортган тақдирда, солиқ органининг мансабдор шахси бу ҳақда солиқ аудити далолатномасига тегишли ёзув киритади. Бундай ҳолда солиқ аудити далолатномасининг бир нусхаси солиқ тўловчига юридик шахс (алоҳида бўлинма) жойлашган ер бўйича ёки жисмоний шахснинг яшаш жойи бўйича почта орқали буюртма хат билан юборилади.

Солиқ аудити далолатномаси почта орқали буюртма хат билан юборилган тақдирда буюртма хат юборилган санадан бошлаб ҳисоблаганда бешинчи кун ушбу далолатнома топширилган сана деб ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолиятини доимий муассаса орқали амалга оширмайдиган чет эл юридик шахсига (бундан халқаро ташкилот ёки дипломатик ваколатхона мустасно) солиқ аудити далолатномаси почта орқали Ўзбекистон Республикаси солиқ тўловчиларининг ягона реестридаги манзил бўйича буюртма хат билан юборилади. Буюртма хат юборилган санадан бошлаб ҳисоблаганда йигирманчи кун ушбу далолатнома топширилган сана деб ҳисобланади.

Ўзига нисбатан солиқ аудити ўтказилган шахс (унинг вакили) солиқ текшируви далолатномасида баён этилган фактларга ва (ёки) текширувчиларнинг хулосалари ҳамда таклифларига рози бўлмаган тақдирда, солиқ аудити далолатномасини олган кундан эътиборан ўн кун ичида тегишли солиқ органига мазкур далолатнома бўйича умуман ёки унинг айрим ҳолатлари юзасидан ёзма эътирозларини тақдим этишга ҳақли.

Солиқ тўловчи ўз эътирозларининг асосланганлигини тасдиқловчи ҳужжатларни (уларнинг тасдиқланган кўчирма нусхаларини) ёзма эътирозларга илова қилишга ёки келишилган муддатда солиқ органига топширишга ҳақли.

157-модда. Солиққа оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш тартиби

Солиқ аудити натижасида аниқланган солиққа оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар ушбу Кодекснинг 158 ва 159-моддаларида назарда тутилган тартибда кўриб чиқилади. Мазкур кўриб чиқиш тартиби ушбу Кодекснинг 223 ёки 224-моддаларида назарда тутилган солиққа оид ҳуқуқбузарликларга нисбатан ҳам қўлланилади.

Ушбу модданинг **биринчи қисмида** назарда тутилмаган, солиқ текшируви ва (ёки) солиқ назоратининг бошқа тадбирлари натижасида аниқланган солиққа оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар ушбу Кодекснинг 165 ва 166-моддаларида назарда тутилган тартибда кўриб чиқилади.

Солиқ органларининг мансабдор шахслари томонидан ушбу Кодекста белгиланган талабларга риоя этмаслик юқори турувчи солиқ органи ёки суд томонидан солиқ

органининг қарорини бекор қилиш учун асос бўлиши мумкин.

Солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш тартиб-таомилининг муҳим шартларини бузиш юқори турувчи солиқ органи ёки суд томонидан солиқ органининг солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш ва (ёки) солиқ суммаларини қўшиб ҳисоблаш тўғрисидаги қарорини бекор қилиш учун асос бўлади. Бундай муҳим шартлар жумласига ўзига нисбатан солиқ текшируви ўтказилган шахснинг солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш жараёнида шахсан ва (ёки) ўз вакили орқали иштирок этиш имкониятини таъминлаш ҳамда солиқ тўловчининг тушунтиришлар бериш имконини таъминлаш киради.

Солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш тартиб-таомилининг бошқача бузилишлари ҳам, агар бундай қоидабузарликлар солиқ органи раҳбари (раҳбар ўринбосари) томонидан ғайриқонуний қарор қабул қилишга олиб келган ёки олиб келиши мумкин бўлса, юқори турувчи солиқ органи ёки суд томонидан солиқ органининг қарорини бекор қилиш учун асос бўлиши мумкин.

158-модда. Солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш тартиби

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишлари қайси солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви давомида аниқланган бўлса, ўша солиқ аудити далолатномаси ва (ёки) сайёр солиқ текшируви материаллари солиқ текширувини ўтказган солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) томонидан ушбу солиқ текшируви далолатномаси тузилган кундан эътиборан ўн кун ўтгач, лекин ўн беш кундан

кечиртирмай кўриб чиқилиши керак. Уларга доир қарор солиқ текшируви материаллари кўриб чиқилганидан кейин беш кундан кечиктирмай қабул қилиниши лозим.

Агар текширилаётган шахс (унинг вакили) солиқ аудитининг далолатномасига ва (ёки) сайёр солиқ текширувининг материалларига доир ёзма эътирозларини ушбу Кодекснинг 156-моддаси **ўн иккинчи қисмида** назарда тутилган муддатларда тақдим этган бўлса, ушбу эътирозлар ҳам кўриб чиқилиши лозим.

Солиқ органи текширув материаллари кўриб чиқиладиган сана, вақт ва жой тўғрисида солиқ тўловчини кўриб чиқиш бошлангунига қадар камида икки иш кунни олдин хабардор қилади.

Агар солиқ тўловчи солиқ органини узрли сабабларга кўра солиқ текшируви материалларининг кўриб чиқилишига кела олмаслиги тўғрисида хабардор қилган бўлса, солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) солиқ текшируви материалларининг кўриб чиқишни камида беш кун муддатга қолдириш тўғрисида қарор қабул қилади, солиқ тўловчи бу ҳақда хабардор қилинади.

Ўзига нисбатан солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви ўтказилган шахс солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш жараёнида шахсан ва (ёки) ўз вакили орқали иштирок этишга ҳақли.

Ўзига нисбатан солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви ўтказилган, текширув материаллари кўриб чиқиладиган вақт ва жой ҳақида тегишли тарзда хабардор қилинган шахснинг (унинг вакилининг) келмаганлиги солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш учун тўсқинлик қилмайди, бундан ушбу шахснинг иштирок этиши солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) томонидан мазкур

материаллар кўриб чиқилиши учун шарт деб топилган ҳолатлар мустасно.

Солиқ текшируви материалларини моҳиятига кўра кўриб чиқишдан олдин солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари):

1) ишни ким кўриб чиқаётганлигини ва қайси солиқ текшируви материаллари кўриб чиқилиши лозимлигини эълон қилиши;

2) кўриб чиқишда иштирок этиш учун таклиф этилган шахсларнинг келган-келмаганлиги фактини аниқлаши шарт.

Ушбу шахслар келмаган тақдирда солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) иш юритиш иштирокчилари белгиланган тартибда хабардор қилинган-қилинмаганлигини аниқлаштиради ва солиқ текшируви материалларини мазкур шахсларнинг йўқлигида кўриб чиқиш ёки ушбу кўриб чиқишни кейинга қолдириш тўғрисида қарор қабул қилади;

3) ўзига нисбатан солиқ текшируви ўтказилган шахснинг вакили иштирок этган тақдирда ушбу вакилнинг ваколатларини текшириши;

4) кўриб чиқиш тартиб-таомилида иштирок этаётган шахсларга уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтириши;

5) кўриб чиқиш учун иштирок этиши зарур бўлган шахс келмаган тақдирда, солиқ текшируви материалларининг кўриб чиқилишини кейинга қолдириш тўғрисида қарор чиқариши керак.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш чоғида текширув далолатномаси, зарур бўлган тақдирда эса солиқ назорати тадбирларининг бошқа материаллари, шунингдек ўзига

нисбатан текширув ўтказилган шахснинг ёзма эътирозлари ҳам ўқиб эшиттирилиши мумкин.

Ёзма эътирозларнинг мавжуд эмаслиги ушбу шахсни (унинг вакилини) текширув материалларини кўриб чиқиш босқичида ўз тушунтиришларини бериш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш вақтида тақдим этилган далиллар, шу жумладан ўзига нисбатан текширув ўтказилган шахсдан илгари талаб қилиб олинган ҳужжатлар, ушбу шахс солиқ текширувларидан ўтказилганда солиқ органларига тақдим этилган ҳужжатлар ҳамда солиқ органида мавжуд бўлган бошқа ҳужжатлар ўрганилади.

Ушбу Кодекс талаблари бузилган ҳолда олинган далиллардан фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Солиқ тўловчининг фаолияти тўғрисидаги қўшимча маълумотлар (ахборот), агар улар ушбу Кодекста белгиланган муддатлар бузилган ҳолда солиқ органига тақдим этилган бўлса ҳам кўриб чиқилиши мумкин.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш давомида зарур бўлган тақдирда ушбу кўриб чиқишда иштирок этиш учун гувоҳни, экспертни, мутахассисни жалб этиш тўғрисида қарор қабул қилиниши мумкин.

Солиқ текшируви материаллари кўриб чиқиляётганда баённома юритилади.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш жараёнида солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари):

1) ўзига нисбатан текширув далолатномаси тузилган шахс солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишини содир этган-этмаганлигини;

2) аниқланган қоидабузарликлар солиққа оид ҳуқуқбузарлик аломатини ташкил этиш-этмаслигини;

3) шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортишга асослар мавжуд-мавжуд эмаслигини;

4) солиқ тўловчининг эътирозлари асосланганлигини белгилайди.

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик аломати мавжуд бўлган тақдирда солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) шахснинг солиққа оид ҳуқуқбузарликни содир этишдаги айбини истисно этувчи ҳолатларни ёки солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликни юмшатувчи ёхуд оғирлаштирувчи ҳолатларни аниқлайди.

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишлари содир этилганлиги фактини тасдиқлаш учун қўшимча далиллар олиш зарур бўлган тақдирда ёки улар бўлмаганда солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) солиқ назоратининг қўшимча тадбирларини бир ойдан ошиқ бўлмаган муддатда ўтказиш тўғрисида қарор чиқаришга ҳақлидир.

Солиқ назоратининг қўшимча тадбирларини тайинлаш тўғрисидаги қарорда бундай қўшимча тадбирларни ўтказиш заруратини келтириб чиқарган ҳолатлар баён этилади, уларни ўтказиш муддати ва аниқ шакли кўрсатилади.

Солиқ назоратининг қўшимча тадбирлари сифатида ушбу Кодекснинг [146](#) ва [147-моддаларига](#) мувофиқ

ҳужжатларни талаб қилиб олиш, гувоҳни сўроқ қилиш, экспертиза амалга оширилиши мумкин.

Солиқ назорати қўшимча тадбирларининг бошланиши ва тугаши, солиқ назоратининг ўтказилган қўшимча тадбирлари тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишлари содир этилганлиги ёки уларнинг мавжуд эмаслиги фактини тасдиқлаш учун олинган қўшимча далиллар, текширувчиларнинг аниқланган қоидабузарликларни бартараф этишга доир хулосалари ва таклифлари ҳамда ушбу Кодекснинг моддаларига оид ҳаволалар, агар ушбу Кодекста солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг ушбу бузилишлари учун жавобгарлик назарда тутилган бўлса, солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви далолатномасига доир қўшимчада қайд этилади.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви далолатномасига доир қўшимча солиқ назоратининг қўшимча тадбирларини ўтказган солиқ органининг мансабдор шахслари томонидан бундай тадбирлар тугаган кундан эътиборан ўн кун ичида тузилиши ва имзоланиши керак.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви далолатномасига доир қўшимча солиқ назоратининг қўшимча тадбирлари натижасида олинган материаллар илова қилинган ҳолда ушбу қўшимча тузилган санадан эътиборан уч кун ичида ўзига нисбатан текширув ўтказилган шахсга (унинг вакилига) имзо қўйдириб берилиши ёки у олинган сана тўғрисида далолат берувчи бошқа усулда топширилиши керак.

Агар ўзига нисбатан текширув ўтказилган шахс (унинг вакили) солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви

далолатномасига доир қўшимчани олишдан бош тортса, бундай факт текширув далолатномасига доир қўшимчада акс эттирилади. Бундай ҳолда солиқ текшируви далолатномасига доир қўшимча ташкилотнинг (алоҳида бўлинманинг) жойлашган ери ёки жисмоний шахсининг яшаш жойи бўйича почта орқали буюртма хат билан юборилади ва буюртма хат юборилган санадан эътиборан бешинчи кунда қабул қилинган деб ҳисобланади.

Ўзига нисбатан солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви ўтказилган шахс (унинг вакили) солиқ текшируви далолатномасига доир қўшимча олинган кундан эътиборан ўн кун ичида текширув далолатномасига доир бундай қўшимча бўйича умуман ёки унинг алоҳида қоидалари юзасидан ёзма эътирозларини тақдим этишга ҳақли.

159-модда. Солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш натижалари бўйича қарор қабул қилиш

Солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви материалларини ушбу Кодекснинг **158-моддасида** назарда тутилган тартибда кўриб чиқиш натижалари бўйича солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) қуйидагиларни назарда тутувчи қарорни (бундан буён матнда солиқ текшируви натижалари бўйича қарор деб юритилади) қабул қилади:

1) солиқ аудити материаллари бўйича солиқлар ва пенялар қўшиб ҳисоблаш ёки буни рад этиш;

2) солиқ тўловчини солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш ёки буни рад этиш.

Шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорда содир этилган солиққа оид ҳуқуқбузарлик ҳолатлари мазкур ҳолатларни тасдиқловчи ҳужжатлар ва бошқа маълумотларга, ўзига нисбатан текширув ўтказилган шахс томонидан ўз ҳимояси учун келтириладиган важларга ҳамда ушбу важларни текшириш натижаларига ҳавола қилган ҳолда, ўтказилган солиқ текширувида қандай белгиланган бўлса, шундай баён этилади.

Шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорда ушбу Кодекснинг шу ҳуқуқбузарликларни назарда тутувчи моддалари ва қўлланиладиган жавобгарлик чоралари кўрсатилади.

Солиқларни қўшиб ҳисоблашни назарда тутувчи қарорда, агар солиқларга оид қарздорлик текширув жараёнида аниқланган бўлса, солиқларга оид аниқланган ушбу қарздорлик миқдори ва тегишли пенялар суммаси кўрсатилади.

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортишни рад этишни назарда тутувчи қарорда бундай рад этиш учун асос бўлган ҳолатлар баён этилади.

Солиқ текшируви натижалари бўйича қарорда ўзига нисбатан қарор чиқарилган шахс ушбу қарор устидан қайси муддат ичида шикоят қилишга ҳақли бўлса, ўша муддат ва қарор устидан юқори турувчи солиқ органига шикоят қилиш тартиби кўрсатилади.

Агар солиқ аудити жараёнида солиқ органининг қарори асосида ортиқча қайтарилган солиқ суммаси аниқланган бўлса, солиқлар суммаларини қўшиб ҳисоблаш тўғрисидаги

қарорда мазкур сумма ушбу солиқ бўйича солиқ қарзи деб эътироф этилади. Ушбу солиқ суммаси солиқ тўловчига қайтарилган тақдирда, у маблағларни ҳақиқатда олган кундан эътиборан, солиқ суммаси ҳисобга ўтказишга қабул қилинган тақдирда эса — ушбу солиқ суммаси ҳисобга олишга қабул қилинган кундан эътиборан ушбу сумма солиқ қарзи деб эътироф этилади.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича қарор қабул қилинганидан кейин солиқ органининг раҳбари (раҳбари ўринбосари) ушбу Кодекснинг **161-моддасида** назарда тутилган тартибда ва шартларда ушбу қарорнинг ижроси учун таъминлаш чораларини кўришга ҳақли.

160-модда. Солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви материалларини кўриб чиқиш натижалари бўйича қарорнинг кучга кириши

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича ушбу Кодекснинг **159-моддасида** назарда тутилган тартибда қабул қилинган қарор ўзига нисбатан ушбу қарор қабул қилинган шахсга (шахснинг вакилига) берилган кундан эътиборан бир ой ўтгач кучга киради.

Солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича қарор у қабул қилинган кундан эътиборан икки кун ичида ўзига нисбатан ушбу қарор қабул қилинган шахсга (унинг вакилига) имзо қўйдириб берилиши ёки олинган сана тўғрисида далолат берувчи бошқа усул орқали топширилиши керак.

Агар қарорни бериш ёки у олинган сана тўғрисида далолат берувчи бошқа усулда топшириш имкони бўлмаса, у юридик шахснинг (алоҳида бўлинманинг) жойлашган ери ёки жисмоний шахснинг яшаш жойи бўйича почта орқали

буюртма хат билан юборилади. Қарор почта орқали буюртма хат билан юборилганда буюртма хат юборилган кундан эътиборан бешинчи кун у берилган сана деб ҳисобланади.

Солиқ органининг қарори устидан шикоят берилган тақдирда, мазкур қарор ушбу Кодекснинг **163-моддасида** назарда тутилган тартибда кучга киради.

Ўзига нисбатан тегишли қарор чиқарилган шахс қарор кучга киргунига қадар уни тўлиқ ёки қисман ижро этишга ҳақли. Бунда шикоятнинг берилиши шахсни кучга кирмаган қарорни тўлиқ ёки қисман ижро этиш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

161-модда. Таъминлаш чоралари

Солиқ текшируви натижалари бўйича қарор қабул қилинганидан сўнг солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) мазкур қарорни ижро этиш имконини таъминлашга қаратилган чораларни (таъминлаш чораларини) кўришга ҳақли.

Агар ушбу чораларни кўрмаслик кейинчалик ушбу қарорнинг ижросини ва (ёки) солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорда кўрсатилган солиқ қарзини ундиришни қийинлаштириши мумкин ёхуд ундиришни имконсиз қилиб қўяди деб тахмин қилиш учун етарлича асослар бўлса, таъминлаш чоралари кўрилади.

Таъминлаш чораларини кўриш учун солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) тегишли қарор қабул қилади. Мазкур қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради ва солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарор ижро этиладиган

ва (ёки) солиқлар қўшиб ҳисобланадиган кунга қадар ёхуд юқори турувчи солиқ органи ёки суд томонидан қабул қилинган қарор бекор қилинган кунга қадар амал қилади.

Солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) ушбу модданинг **ўн биринчи қисмида** назарда тутилган ҳолларда таъминлаш чораларини бекор қилиш ёки уларни алмаштириш тўғрисида қарор қабул қилишга ҳақли.

Таъминлаш чораларини бекор қилиш (алмаштириш) тўғрисидаги қарор у чиқарилган кундан эътиборан кучга киради.

Солиқ органининг розилигисиз мол-мулкни бошқа шахснинг ихтиёрига ўтказишга (гаровга қўйишга) доир тақиқ ва ушбу Кодекснинг **111-моддасида** белгиланган тартибда банкдаги ҳисобварақлар бўйича операцияларни тўхтатиб туриш таъминлаш чоралари бўлиши мумкин.

Бошқа шахснинг ихтиёрига ўтказишга (гаровга қўйишга) доир тақиқ изчиллик билан қуйидагиларга нисбатан амалга оширилади:

1) кўчмас мол-мулкка, шу жумладан маҳсулотларни ишлаб чиқаришда (хизматларни кўрсатишда) иштирок этмайдиган мол-мулкка;

2) транспорт воситаларига, қимматли қоғозларга, хизмат хоналарининг дизайн буюмларига;

3) тайёр маҳсулот, хом ашё ва материаллардан ташқари бошқа мол-мулкка;

4) тайёр маҳсулотга, хом ашё ва материалларга.

Олдинги гуруҳлардаги мол-мулкнинг қиймати солиқ аудити ва сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича қарор асосида тўланиши лозим бўлган солиқ қарзининг умумий суммасидан кам бўлган тақдирда, ҳар бир навбатдаги

гуруҳнинг мол-мулкни бошқа шахс ихтиёрига ўтказишга (гаровга қўйишга) доир тақиб қўлланилади. Бунда мол-мулкнинг қиймати бухгалтерия ҳисоби маълумотлари бўйича белгиланади.

Банкдаги ҳисобварақлар бўйича операцияларни тўхтатиб туриш бўйича таъминлаш чоралари тартибида фақат мол-мулкни бошқа шахс ихтиёрига ўтказишга (гаровга қўйишга) доир тақиб қўйилганидан кейин ва фақат агар бундай мол-мулкнинг жами қиймати солиқ қарзининг умумий суммасидан кам бўлса, қўлланилиши мумкин.

Банкдаги ҳисобварақлар бўйича операцияларни тўхтатиб туриш солиқ текшируви натижалари бўйича қарорда кўрсатилган солиқ қарзининг умумий суммаси билан бошқа шахс ихтиёрига ўтказиш (гаровга қўйиш) мумкин бўлмаган мол-мулк қиймати ўртасидаги фарққа нисбатан йўл қўйилади.

Ўзига нисбатан таъминлаш чораларини кўриш тўғрисида қарор чиқарилган шахснинг илтимосига кўра солиқ органи ушбу модданинг **олтинчи қисмида** назарда тутилган таъминлаш чораларини:

1) банкнинг жавобгарликка тортиш ва (ёки) солиқларни қўшиб ҳисоблаш тўғрисидаги қарорда кўрсатилган солиқ қарзи суммасини ўзига нисбатан шундай қарор чиқарилган шахс ушбу суммаларни тўламаган тақдирда солиқ органи томонидан белгиланган муддатда тўлашга розилигини тасдиқловчи банк кафолатига;

2) қимматли қоғозларнинг уюшган бозорида муомалада бўлган қимматли қоғозларни гаровга қўйишга ёки ушбу Кодекснинг **107-моддасида** назарда тутилган тартибда расмийлаштирилган бошқа мол-мулкни гаровга қўйишга;

3) ушбу Кодекснинг 108-моддасида назарда тутилган тартибда расмийлаштирилган учинчи шахснинг кафиллигига алмаштиришга ҳақлидир.

Солиқ тўловчи томонидан солиқ аудити ва (ёки) сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича қарор асосида бюджетга тўланиши лозим бўлган суммага доир амалдаги банк кафолати тақдим этилган тақдирда, солиқ органи бу солиқ тўловчига ушбу модданинг олтинчи қисмида назарда тутилган таъминлаш чораларини алмаштиришни рад этишга ҳақли эмас.

Таъминлаш чораларини кўриш тўғрисидаги қарорнинг ва уларни бекор қилиш ҳақидаги қарорнинг кўчирма нусхалари улар чиқарилган кундан эътиборан беш кун ичида ўзига нисбатан мазкур қарорлар чиқарилган шахсга (унинг вакилига) имзо қўйдириб берилади ёки олинган сана тўғрисида далолат берувчи бошқа усулда топширилади. Қарорнинг кўчирма нусхаси почта орқали буюртма хат билан юборилганда ушбу нусха буюртма хат юборилган санадан эътиборан беш кун ўтгач олинган деб ҳисобланади.

162-модда. Солиқ органлари қарорларини ижро этишнинг ўзига хос хусусиятлари

Қайси қоидабузарликлар учун жисмоний шахслар ёки юридик шахсларнинг мансабдор шахслари маъмурий жавобгарликка тортилиши лозим бўлса, солиқ органи томонидан аниқланган шундай қоидабузарликлар юзасидан солиқ органининг сайёр солиқ текширувини ёки солиқ аудитини ўтказган ваколатли мансабдор шахси ўз ваколатлари доирасида маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузади.

Ушбу ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ҳамда уларни содир этганликда айбдор бўлган жисмоний шахсларга ва юридик шахсларнинг мансабдор шахсларига нисбатан маъмурий жазо чораларини қўллаш маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Агар солиқ органи жисмоний шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарор қабул қилинганидан кейин материалларни прокуратура органларига юборган бўлса, ушбу солиқ органи шу жисмоний шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорнинг ижросини тўхтатиб туриши шарт.

Материалларни прокуратура органларига юбориш билан бир вақтнинг ўзида ушбу жисмоний шахсдан солиқ қарзини ундириш тўғрисидаги қарорнинг ижроси тўхтатиб турилади. Бундай тўхтатиб туриш солиқ органи раҳбарининг (раҳбари ўринбосарининг) қарори билан материаллар прокуратура органларига юборилган кундан кейинги кундан кечиктирмай амалга оширилади. Бунда ушбу Кодексда назарда тутилган солиқ қарзини ундириш муддатларининг ўтиши ушбу солиқ қарзини ундириш тўғрисидаги қарорнинг ижросини тўхтатиб туриш даврига тўхтатиб турилади.

Агар прокуратура органларига юборилган материаллар бўйича жиноят ишини қўзғатишни рад этиш тўғрисидаги қарор ёки жиноят ишини тугатиш ҳақидаги қарор чиқариладиган бўлса, солиқ органининг тўхтатиб турилган қарорларининг амал қилиши қайта тикланади. Қарорнинг амал қилишини қайта тиклаш солиқ органи раҳбарининг (раҳбари ўринбосарининг) қарори билан прокуратура органларидан ушбу фактлар тўғрисида билдиришнома

олинган кундан кейинги кундан кечиктирмай амалга оширилади. Агар тегишли жиноят иши бўйича оқлов ҳукми чиқариладиган бўлса, худди шундай қоида қўлланилади.

Агар жисмоний шахсининг уни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш учун асос бўлиб хизмат қилган ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) ушбу жисмоний шахсга нисбатан айблов ҳукмини чиқариш учун асос бўлган бўлса, солиқ органи қабул қилинган қарорни ушбу жисмоний шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш қисми бўйича бекор қилади.

Солиқ органларидан материаллар олган прокуратура органлари солиқ органларига тегишли қарор қабул қилинган кундан кейинги кундан кечиктирмай уларни кўриб чиқиш натижалари тўғрисидаги билдиришномаларни юбориши шарт.

Ушбу моддада кўрсатилган солиқ органи қарорларининг кўчирма нусхалари тегишли қарор чиқарилган кундан эътиборан беш кун ичида солиқ органи томонидан ўзига нисбатан тегишли қарор чиқарилган шахсга (унинг вакилига) топширилади (юборилади).

Ушбу модданинг қоидалари солиқ тўловчилар, йиғимларни тўловчилар ва (ёки) солиқ агентлари бўлган жисмоний шахсларга нисбатан татбиқ этилади.

163-модда. Шикоят қилинганда солиқ органлари қарорларини ижро этиш

Солиқ текшируви натижалари бўйича қабул қилинган солиқ органининг қарори устидан шикоят қилинганда, бундай қарор юқори турувчи солиқ органи томонидан бекор қилинмаган ва устидан шикоят қилинмаган қисми бўйича

шикоят юзасидан юқори турувчи солиқ органи томонидан қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Агар шикоятни кўриб чиқадиган юқори турувчи солиқ органи қуйи солиқ органининг қарорини бекор қилса ва янги қарор қабул қилса, юқори турувчи солиқ органининг бундай қарори у қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Агар юқори турувчи солиқ органи шикоятни кўриб чиқмасдан қолдирса, қуйи солиқ органининг қарори юқори турувчи солиқ органи томонидан ушбу шикоятни кўриб чиқмасдан қолдириш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан эътиборан, лекин мазкур шикоятни бериш муддати тугамасдан кучга киради.

164-модда. Солиқ органларининг қарорларини ижро этиш

Солиқ текшируви натижалари бўйича қарор у кучга кирган кундан эътиборан ижро этилиши лозим.

Тегишли қарорни ижрога қаратиш ушбу қарорни қабул қилган солиқ органининг зиммасига юклатилади.

Шикоят юқори турувчи солиқ органи томонидан кўриб чиқилган тақдирда, ушбу юқори турувчи солиқ органининг кучга кирган қарори юқори турувчи солиқ органининг қарори кучга кирган кундан эътиборан уч кун ичида дастлабки қарор қабул қилган солиқ органига юборилади.

165-модда. Солиққа оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар бўйича иш юритиш

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг ушбу Кодекс 157-моддасининг **иккинчи қисмида** назарда тутилган бузилишлари тўғрисида далолат берувчи фактлар

аниқланган тақдирда, солиқ органининг солиққа оид ҳуқуқбузарлик фактини аниқлаган мансабдор шахси ушбу мансабдор шахс ва ҳуқуқбузарлик содир этган шахс томонидан имзоланиши лозим бўлган далолатномани тузади.

Далолатнома белгиланган шаклда солиққа оид ҳуқуқбузарлик аниқланган кундан эътиборан ўн кун давомида тузилади.

Далолатномада солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишларининг ҳужжатлар билан тасдиқланган фактлари, шунингдек ушбу фактларни аниқлаган мансабдор шахсининг аниқланган қоидабузарликни бартараф этишга доир хулоса ва таклифлари кўрсатилиши керак.

Далолатноманинг шаклини ва уни тузишга доир талабларни Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси белгилайди.

Далолатнома солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этган шахсга имзо қўйдириб берилади ёки у олинган сана тўғрисида далолат берувчи бошқа усулда топширилади. Агар мазкур шахс далолатномани олишдан бош тортса, солиқ органининг мансабдор шахси далолатномага тегишли белги қўяди. Бундай ҳолда далолатнома ушбу шахсга почта орқали буюртма хат билан юборилади. Мазкур далолатнома буюртма хат билан юборилган санадан бошлаб ҳисоблаганда бешинчи кун у топширилган сана деб ҳисобланади.

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этган шахс далолатномада баён этилган ҳолатларга ва (ёки) солиққа оид ҳуқуқбузарликни аниқлаган мансабдор шахсининг хулосалари ҳамда таклифларига рози бўлмаган тақдирда, далолатнома олинган кундан эътиборан ўн кун ичида

далолатнома бўйича умуман ёки унинг айрим қоидалари юзасидан ёзма эътирозларини тегишли солиқ органига тақдим этишга ҳақлидир. Бунда мазкур шахс эътирозларининг асосланганлигини тасдиқловчи ҳужжатларни (уларнинг тасдиқланган кўчирма нусхаларини) ёзма эътирозларига илова қилишга ёки келишилган муддатда солиқ органига топширишга ҳақли.

Ушбу модданинг **олтинчи қисмида** кўрсатилган муддат ўтганидан кейин солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишлари фактлари қайд этилган далолатномани, шунингдек солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этган шахс томонидан тақдим этилган ҳужжатлар ва материалларни кўриб чиқади.

Далолатнома жавобгарликка тортилаётган шахс ёки унинг вакили иштирокида кўриб чиқилади.

Солиқ органи текширув далолатномаси кўриб чиқиладиган сана, вақт ва жой тўғрисида солиқ тўловчини кўриб чиқиш бошланадиган кунга қадар камида икки иш куни олдин хабардор қилади.

Агар солиқ тўловчи солиқ органини узрли сабабларга кўра далолатноманинг кўриб чиқилишига келолмаслиги тўғрисида хабардор қилган бўлса, солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) далолатноманинг кўриб чиқилишини кўпи билан уч кун муддатга қолдириш тўғрисида қарор қабул қилиб, солиқ тўловчи бу ҳақда хабардор қилинади.

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортилаётган, тегишли тарзда хабардор қилинган шахснинг ёки унинг вакилининг келмаганлиги солиқ органи раҳбарини (раҳбар ўринбосарини)

далолатномани ушбу шахснинг йўқлигида кўриб чиқиш имконидан маҳрум этмайди.

Далолатномани кўриб чиқиш чоғида тузилган далолатнома, солиқ назорати тадбирларининг бошқа материаллари, шунингдек солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортилаётган шахснинг ёзма эътирозлари ўқиб эшиттирилиши мумкин. Ёзма эътирозларнинг мавжуд эмаслиги ушбу шахсни далолатномани кўриб чиқиш босқичида ўз тушунтиришларини бериш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

Далолатнома кўриб чиқилаётганда жавобгарликка тортилаётган шахснинг тушунтиришлари эшитилади, бошқа далиллар ўрганиб чиқилади.

Ушбу Кодекс талабларини бузган ҳолда олинган далиллардан фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Жавобгарликка тортилаётган шахс томонидан тақдим этилган ҳужжатлар (ахборот), ҳатто улар солиқ органига ушбу Кодексида белгиланган муддатларни бузган ҳолда тақдим этилган бўлса ҳам кўриб чиқилиши мумкин.

Далолатномани кўриб чиқиш чоғида баённома юритилади.

Далолатномани ва солиқ назорати тадбирларининг бошқа материалларини кўриб чиқиш жараёнида, зарур бўлган тақдирда, ушбу кўриб чиқишда иштирок этиш учун гувоҳни, экспертни, мутахассисни жалб этиш тўғрисида қарор қабул қилиниши мумкин.

Далолатномани ва бошқа материалларни кўриб чиқиш давомида солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари):

1) ўзига нисбатан далолатнома тузилган шахс солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишларини содир этган-этмаганлигини;

2) аниқланган қоидабузарликлар ушбу Кодексдаги солиққа оид ҳуқуқбузарликлар таркибини ташкил этиш-этмаслигини;

3) ўзига нисбатан далолатнома тузилган шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш учун асослар мавжуд-мавжуд эмаслигини белгилайди.

Солиққа оид ҳуқуқбузарлик аломати мавжуд бўлган тақдирда солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) шахснинг солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганликдаги айбини истисно этувчи ҳолатларни ёхуд солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликни юмшатовчи ёки оғирлаштирувчи ҳолатларни аниқлайди.

166-модда. Солиққа оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги материаллар бўйича қарор қабул қилиш

Солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) далолатномани ҳамда унга илова қилинган ҳужжатлар ва материалларни ушбу Кодекснинг **165-моддасида** назарда тутилган тартибда кўриб чиқиш натижаларига кўра қуйидагиларни назарда тутувчи қарорни қабул қилади:

1) солиқлар ва пеняларни қўшиб ҳисоблашни ёки буни рад этишни;

2) солиқ тўловчини солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортишни ёки буни рад этишни.

Ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган қарор далолатнома кўриб чиқилганидан кейин беш кун ичида қабул қилинади.

Шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорда содир этилган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари баён этилади, мазкур ҳолатларни, жавобгарликка тортилаётган шахс томонидан ўз ҳимояси учун келтирилаётган вазлани тасдиқловчи ҳужжатлар ва бошқа маълумотлар ҳамда ушбу вазлани текшириш натижалари кўрсатилади. Шунингдек қарорда ушбу Кодекснинг шу қоидабузарликларни назарда тутувчи моддалари ва қўлланиладиган жавобгарлик чоралари кўрсатилади.

Шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорда ўзига нисбатан қарор чиқарилган шахс шу қарор устидан қайси муддат ичида шикоят қилишга ҳақли бўлса, ўша муддат ва қарор устидан юқори турувчи солиқ органига шикоят қилиш тартиби кўрсатилади.

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг қайси аниқланган бузилишлари учун шахслар маъмурий жавобгарликка тортилиши лозим бўлса, ўша қоидабузарликлар бўйича солиқ органининг ваколатли мансабдор шахси маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузади. Ушбу ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ва уларни содир этганликда айбдор шахсларга нисбатан маъмурий жазони қўллаш солиқ органлари томонидан маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

167-модда. Молиявий санкцияни ундириш тўғрисидаги ариза

Якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахсни солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарор чиқарилганидан кейин тегишли солиқ органи мазкур шахсга нисбатан ушбу Кодексда белгиланган молиявий санкция қўллаш ҳақидаги ариза билан судга мурожаат қилади. Молиявий санкцияларни ундиришнинг суддан ташқари тартибига йўл қўйилмайдиган ҳолларда молиявий санкция қўллашнинг худди шундай тартибидан фойдаланилади.

Судга мурожаат қилингунга қадар солиқ органи солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортилаётган шахсга молиявий санкциянинг тегишли суммасини ўз ихтиёри билан тўлашни ёзма шаклда таклиф қилиши шарт.

Зарур бўлган ҳолларда, солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортилаётган шахсдан молиявий санкция ундириш тўғрисида ариза бериш билан бир вақтда солиқ органи қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда талабномани таъминлаш ҳақидаги илтимосномани судга юбориши мумкин.

168-модда. Молиявий санкцияларни ундириш тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ва қарорларни ижро этиш

Солиқ органларининг юридик шахсларга ва якка тартибдаги тадбиркорларга нисбатан молиявий санкциялар қўлланилишини назарда тутувчи қарорлари бўйича молиявий санкциялар суммаларини ундириш солиқ органлари томонидан ушбу Кодекснинг 120 — 124-

моддаларида назарда тутилган тартибда мустақил тарзда амалга оширилади.

Солиқ органларининг аризасига кўра якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахсларга нисбатан молиявий санкциялар ундириш тўғрисидаги ишлар суд томонидан кўриб чиқилади. Судларнинг молиявий санкцияларни ундириш тўғрисидаги қонуний кучга кирган қарорларини ижро этиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.